

Februar 2024

Nyt fra Civilprocessen

Highlights

Så skriver vi februar, og fastelavnsholderne har fundet vej til bagernes udstillingsvinduer. Jeg har derimod brugt ugen på at gennemgå retternes (trykte) praksis fra januar, og er nu klar med månedens nyhedsbrev.

Det blev et længere et af slagsen, ikke mindst fordi Fuldmægtigen udkom to gange med i alt over 70 afgørelser (heldigvis ikke alle om procesret, og for overraskende manges vedkommende afgørelser, som jeg tidligere har omtalt i forbindelse med deres publicering i Ugeskriftet - men alligevel...).

Som månedens highlights vil jeg, i den rækkefølge, sagerne omtales i nyhedsbrevet, fremhæve følgende afgørelser, som alle er enten praktisk eller teoretisk interessante.

I *FM 2023.215* fik rekvirenten ikke lov at *genoptage en afsluttet sag om isoleret bevisoptagelse* for at stille nye spørgsmål. Afgørelsen bør læses sammen med U 2000.1879 Ø, der i denne sammenhæng må betegnes som *undtagelsen til den almindelige regel*.

I *FM 2023.182* tog landsretten det, jeg opfatter som »hovedvejen«, når *en part ved en fejl har anket og ikke kæret*. Fordi ankestævningen var indleveret inden 14 dage (det er vigtigt!) og fordi ankestævningen opfyldte de indholdsmæssige krav til et kæreskrift (det gør ankestævninger altid), admitterede man sagen som et kæremål.

Også *FM 2023.179* følger i kendte spor, men måske i et af de spor, ikke alle kender. Sagen gentog (hvad der er fastslået inden sagsportalens ibrugttagning), at en *proceduretilladelse ikke giver ret til at anke* - og da ankestævningen ikke fremstod som indleveret af en mødeberettiget principal (sml. U 2020.1746 H), måtte anken afvises.

I *U 2024.1289 Ø* gentog Østre Landsret, at *beløbsbegrænsningen i § 389, stk. 2, 2. pkt.* måske nok tager *udgangspunkt i partens påstand*, men at retten samtidig kan foretage en selvstændig, foreløbig vurdering af, om der også *realistisk er udsigt til sagsomkostninger på mindst 20.000 kr.*

Et enkelt eksempel på brug af *oprejsningsbevillingsreglen* i § 372, stk. 2, 5. pkt. vil jeg også nævne. Det er *U 2024.1435 V*, der illustrerer *betydningen af, at en sag har væsentlige personlige konsekvenser*.

Og hermed ramte vi det meget store afsnit om sagsomkostninger. Der er i januar offentliggjort mange kendelser, og jeg har øget afsnittet yderligere ved at finkæmme Højesterets domme (om alt mellem himmel og jord). De fleste er - som det plejer at være tilfældet - konkrete eksempler på kendte regler, men vi kan da nævne nogle få.

I *FM 2023.168* lagde landsretten - i modsætning til byretten (men fuldt berettiget) - den faktisk nedlagte fuldbyrdelsespåstand til grund for *opgørelsen af sagens værdi*.

I *Vestre Landsrets kendelse af 22. december 2023*, blev en *biintervenient undtagelsesvist tillagt omkostninger*, i en sag, som efter min opfattelse kan tegne et *typetilfælde for denne løsning*.

I *FM 2023.213* fik vi en afgørelse om sagsomkostninger ved *adciation i isoleret bevisoptagelse*, der som nærmere uddybet i min analyse er vanskeligere end som så (og med *FM 2023.215* fik vi igen i den forgange måned et eksempel på vurderingen af, om en rekvirent skal tilkendes omkostninger).

Endelig fandt jeg to afgørelser, *Højesterets domme af 17. januar 2024 og 16. januar 2024*, hvor *sagens omkostninger med to forskellige begrundelser blev ophævet*.

Fra nyhedsbrevets sidste afsnit vil jeg fremhæve en enkelt afgørelse, *Østre Landsrets kendelse af 14. december 2024*, om forkyndelse over for et vidnes advokat. Den afgørelse gav anledning til grundige overvejelser - men måske ikke et helt klar svar.

Retlig interesse og mandatarer

U 2024.xxxx H - Højesterets dom af 18. januar 2024 - Ligebehandlingsnævnet som mandatar

Sag BS-22779/2023

Foruden særreglen i § 124, stk. 3, er spørgsmålet om retten til at optræde som mandatar ulovreguleret - og rammerne herfor altså fastlagt i praksis.

Og så alligevel. For der findes faktisk uden for retsplejeloven regler om muligheden for at føre en sag som mandatar - og det er månedens først omtalte afgørelse netop et eksempel på.

Sagen var anlagt af Ligebehandlingsnævnet som mandatar for en arbejdstager, der var blevet forskelsbehandlet, og altså med hjemmel i ligebehandlingslovens § 12, stk. 2 (der på mange måder er typeeksemplet for, hvordan mandatarordningen også kan bruges til at værne om/understøtte den materielle lovgivning på områder, der påses af et nævn, hvis afgørelser jo ikke er eksigible).

Saglig kompetence

U 2024.1389 V (FM 2023.220) - (ikke) isoleret bevisoptagelse i tvist underlagt ABR 89

Afgørelsen flugter fuldstændig med den foreliggende praksis. Derfor nøjes jeg med at nævne den.

Landsretten fastslog, at *fordi* ABR 89 indeholder regler om en særskilt proces for at gennemføre særskilt syn og skøn, var domstolene ikke kompetente til at gennemføre en sag om isoleret bevisoptagelse, jf. allerede U 1987.820 H (om AB 72, der indeholdt særskilte regler om syn og skøn).

Byretten havde med henvisning til U 2012.1124 H tilladt begæringen. Denne afgørelse fastslår, at en aftale om voldgift ikke *automatisk* afskærer isoleret bevisoptagelse - men vedrørte en situation, hvor parternes aftalegrundlag ikke indeholdt en særskilt proces.

Det gør ABR 89, pkt. 9.0.2 imidlertid, og en aftale herom afskærer derfor isoleret bevisoptagelse. (Præcis det samme

gælder aftaler efter AB 18 og de tilsvarende dokumenter og aftaler om voldgift ved Voldgiftsinstituttet, jf. hertil ET 2013.303).

(Byrettens afgørelse havde i øvrigt ikke nødvendigvis noget med ovenstående overvejelser at gøre. Der var i sagen procederet på, at parterne kun havde vedtaget uddrag af ABR 89, hvilket måske var udslagsgivende i byretten. Forskellen på de to instanser er i så fald, at landsretten fandt de relevante dele af ABR 89 vedtaget i deres helhed).

FM 2023.215 - ikke genoptagelse af sag om isoleret bevisoptagelse

Jeg har været i tvivl om den tematiske placering af denne. Uanset overskriften følte det ikke rigtigt at medtage den under sagerne om udeblivelse, oprejsningsbevillinger og genoptagelse - det smagte mere af saglig kompetence.

Sagen var den, at byretten efter flere runder spørgsmål havde truffet afgørelse om sagsomkostninger og afsluttet en sag om isoleret bevisoptagelse.

Herefter ønskede den ene part - frem for at opstarte en ny sag eller anlægge en civil retssag - at genoptage sagen med henblik på at stille supplerende spørgsmål.

Det fandt landsretten ikke, at der var grundlag for:

(Som byretten skrev: »Retten har efter oplysningerne i sagen lagt til grund, at der ikke er fremkommet nye væsentlige oplysninger i sagen, som ikke var til stede under den tilvejebragte isolerede bevisoptagelse. Henset hertil, og under hensyn til det i øvrigt anførte af de skønsindstævnte, findes der ikke at være godtgjort sådanne omstændigheder, at sagen kan genoptages«).

Det synes værd at knytte en kort bemærkning til den påberåbte U 2000.1879 Ø, også fordi månedens afgørelse efter min opfattelse ikke bryder afgørende hermed. I 2000 tillod landsretten »af procesøkonomiske grunde«, at en flere måneder tidligere afsluttet sag blev genoptaget med henblik på at stille et enkelt spørgsmål, der havde »til formål at afklare forståelsen af et svar, skønsmanden allerede havde givet«.

I månedens afgørelse syntes der reelt at være tale om nye (supplerende) spørgsmål, og her peger afgørelsen vel på den hovedregel, at når en sag om isoleret bevisoptagelse er afsluttet, må parterne iværksætte en ny sag, hvis de vil stille nye spørgsmål (kontinuiteten i eventuelle besvarelser kan så sikres ved at udpege samme skønsmand - og herved opnås vel også væsentligt samme procesbesparelse for parterne, der blot skal betale en ekstra retsafgift).

Bevisførelse

FM 2023.180 - spørgsmål til Retslægerådet afvist

Landsretten afviste en begæring om (supplerende) forelægning for Retslægerådet under henvisning til, at tre af fire spørgsmål var uden betydning for sagen (fordi Retslægerådet allerede havde svaret udførligt), jf. retsplejelovens § 341, og at det fjerde var spekulativt og derfor lå uden for Retslægerådets kompetence.

Udeblivelse og lovligt forfald

FM 2023.155 - lovligt forfald

En skyldner, der var indkaldt til møde i fogedretten, havde forinden aftalt tid ved egen læge. Denne aftale udgjorde lovligt forfald.

(Afgørelsen er lidt kringlet. Lægetiden var aftalt som led i en udredning, der vist nok var affødt af, at skyldneren havde behov for en lægeerklæring om forfald i en anden verserende sag. Afgørelsen viser imidlertid helt lavpraktisk, at en part almindeligvis har lovligt forfald, hvis vedkommende forinden indkaldelsen til retsmødet har disponeret over den pågældende dag på en måde, som ikke let lader sig aflyse).

Anke og kærebegrænsninger

FM 2023.182 - at anke eller kære

... er spørgsmålet (der som skrevet i flere af mine nyhedsbreve bl.a. er besvaret i to bidrag til »Retsplejelovens 100 år«; hhv. »Sagen optaget til afgørelse – men i hvilken form« og »Appel af delafgørelser«).

Det korte svar er, at kendelser kæres og domme ankes - medmindre retsplejeloven udtrykkeligt siger noget andet (og at retten ved valget mellem kendelse og dom som udgangspunkt skal skelne efter, om sagen er afsluttet).

Månedens afgørelse viser sidste led i min sætning ovenfor (»medmindre...«).

En enkeltvist efter ægtefælleskifteloven var afvist ved dom, fordi søgsmålsfristen ikke var overholdt. Denne dom *ankede* sagsøger, der havde overset særreglen i retsplejelovens § 369, stk. 3, hvorefter »domme, hvorved retten afviser sagen, fordi den ikke er indbragt [...] rettidigt for domstolene« skal kæres.

Konsekvensen blev, som det almindeligvis er tilfældet ved et undskyldeligt fejlvalg (vel i alle sager, hvor parten ikke har *spekuleret* i at omgå appelreglerne - det er sådan jeg læser U 2015.910 H).

Landsretten konstaterede, at ankestævningen opfyldte formkravene til et kæreskrift (jf. U 2020.3297 H og U 2021.4122 H), og at den konkret var indleveret inden kærefristen (det er typisk her, det bliver »dyrt« at tage fejl). Landsretten admitterede derfor sagen som kæresag.

(Den publicerede kendelse indeholder i øvrigt en for praktiske nørder som mig ganske interessant eftersætning. Sagsportalen kan nemlig slet ikke understøtte en omkvalificering af en sag, og landsretten afsluttede derfor ankesagen og instruerede byretten i at oprette en kæresag. Sådan kan man også løse problemet - men mon ikke man kunne få en tekniker til at udvikle en løsning...?).

FM 2023.179 - (vigtig) dom om anke uden møderet

Selvom praksis siden 2021 har ligget klart, får vi stadig drypvist afgørelser i sager, hvor en advokat uden møderet har anket en dom til landsretten. Resultatet i disse sager er altid det samme: anken afvises.

I månedens sag havde appellanten i byretten været repræsenteret af en advokat uden møderet, der derfor (rent systemteknisk, da man ikke forinden havde gennemført advokat-skifte), fremgik som repræsentant for appellanten.

Samtidig var uploadet en supplerende ankestævning (altså den reelle ankestævning), der efter min opfattelse - og som skrevet flere gange - i sig selv sagtens kan dokumentere, at anke er indleveret af en advokat med møderet.

Problemet var bare, at denne ankestævning hidrørte fra en »advokat A med proceduretilladelse under advokat D« - og det fremgik intetsteds, at ankestævningen var udfærdiget eller godkendt af advokat D (sml. U 2020.1746 H).

Når afgørelsen trods min lidt kække indledning faktisk er interessant, er det fordi den rejste spørgsmålet, om en proceduretilladelse giver ret til at anke til landsretten. Det er jo ikke en helt fjern tanke, at en advokat, der må give møde for landsretten, også må anke til landsretten...

Det er blot ikke retsstillingen (jf. også den i sagen påberåbte U 1998.1615 Ø, der er nævnt i noten til U 2015.3673 H).

U 2024.1289 Ø - (»værdien« af) sagsomkostninger i isoleret bevisoptagelse

Efter en sag om isoleret bevisoptagelse blev hævet, besluttede byretten, at ingen af parterne skulle betale sagsomkostninger til den anden part.

Heri var indstævnte uenig, og han kærede derfor afgørelsen til landsretten, der imidlertid afviste kæremålet.

Sagen var hævet inden endeligt skønstema forelå, og under disse omstændigheder fandt landsretten, at der i sagen ikke (reelt) var spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr. - og det var i den forbindelse uden betydning, at indstævnte i kæreskriftet havde påstået sig tilkendt et højere beløb.

Afgørelsen illustrerer en sætning, vi allerede kender: Ved anvendelsen af retsplejelovens § 389, stk. 2, 2. pkt. (der også gælder i sager om isoleret bevisoptagelse), er det - i overensstemmelse med bestemmelsens forarbejder - kærendes påstand, der er *udgangspunktet* (hvis den er under 20.000 kr., må sagen nok altid afvises), men landsretterne kan (skal) forholde sig til, om der er en vis realitet i påstanden.

Modifikationen blev fastslået allerede i U 2017.1692 Ø og U 2018.1003 V, som jeg tidligere har skrevet lidt om (og mellem linjerne skrevet, at formuleringen i navnlig 2017-afgørelsen synes at lægge snittet for, hvornår landsretten kan bortse fra partens påstand for højt).

Med den i Almanakken 2023 omtalte U 2023.897 V og den her omtalte afgørelse ligger det efter min opfattelse fast, at landsretten kan foretage en sædvanlig foreløbig prøvelse og på den baggrund af vises kærsmål, hvis der - f.eks. som følge af sagens genstand eller det tidlige tidspunkt, den er hævet - ikke er rimelig udsigt til en omkostningsudmåling på mere end 20.000 kr.

Det virker som en hensigtsmæssig retsstilling.

TfA 2024.84/1 Ø (U 2024.469 Ø) - om retsplejelovens § 368 a (i familieretten)

Sagen er faktisk trykt i Ugeskriftet i januar, hvor jeg simpelthen må have overset den. Heldigvis fangede jeg månedens udgivelse i TfA.

Landsretten afviste en anke af en samværssag under henvisning til, at der ikke var udsigt til, at sagen ville få et andet udfald (bl.a. fordi den pågældende bestemmelse opstiller et meget klart - og vanskeligt fravigeligt - udgangspunkt. Det er i sådanne sager alt andet lige lettere at forhåndsvurdere sagens sandsynlige udfald).

Afgørelsen er interessant på to punkter.

For det første fordi appellanten faktisk havde fremført en række nye påstande og anbringender. Landsretten kunne imidlertid umiddelbart konstatere, at disse under ankesagen ville være afskåret (jf. retsplejelovens § 384), og tillagde dem derfor ikke betydning ved vurderingen efter § 368 a. Det virker som en fornuftig fremgangsmåde i almindelighed, at landsretten kan bortse fra nyt processtof (og herunder også beviser), hvis det er *klart, at dette ikke vil kunne admitteres*.

For det andet fordi sagen udsprang af det familieretlige område, hvor der undertiden er større tilbageholdenhed med at anvende § 368 a.

Se på dette område navnlig 2021.502 H om forældremyndighed og med udtrykkelig henvisning hertil TfA 2021.237. Samme resultat nåede landsretten i U 2016.3826 V. Se omvendt U 2018.3389 Ø, som jeg dog kan være i tvivl om efter Højesterets dom fra 2021. De omtalte sager vedrører alle forældremyndighed og kan ikke uden videre udstrækkes til alle familieretlige tvister. Se således U 2015.859 V om faderskab, der dog også kan overvejes efter 2021.

Månedens afgørelse om *samvær* er vel mindre indgribende end en sag om forældremyndighed, men vi nærmer os grænseområdet. Der er efter min opfattelse god grund til i sådanne sager at lade vurderingen være *integreret* - altså at kræve en *større sikkerhed for sagens udfald, des mere (personlig) betydningsfuld sagen er*.

FM 2023.218 - retsplejelovens § 389 a fandt anvendelse i en privat straffesag

Overskriften siger vel det hele. Landsretten fandt - efter min opfattelse helt berettiget - at retsplejelovens § 389 a finder anvendelse i private straffesager.

Resultatet følger, som landsretten også angiver, af, at det i retsplejelovens § 989 er fastslået, at sådanne sager behandles efter de almindelige regler (og så ved vi fra lignende sager, f.eks. om fordringsprøvelse i konkursboer, at § 389 a følger med).

FM 2023.172 - om retsplejelovens § 389 a

En afgørelse om et nogenlunde velkendte tema: Afgørelser, der træffes i umiddelbar tilknytning til hovedforhandlingen og derfor i forhold til § 389 a sidestilles med en afgørelse truffet under hovedforhandlingen eller dens forberedelse.

Efter at have udsat hovedforhandlingen i sagen traf familieretten midlertidig afgørelse om samvær. Denne afgørelse fandtes at være så nært forbundet med den udsatte hovedforhandling (den blev reelt truffet på grund af udsættelsen), at den var omfattet af § 389 a.

Afgørelsens rationale er omtrent det samme som i U 2016.1023 Ø, U 2020.464 V, U 2022.1998 Ø, U 2023.2250 Ø og U 2023.461 Ø (dog alle om afgørelser truffet *efter* en afsluttet hovedforhandling). Det er altså denne bunke, sagen kan lægges i (eller lige ved siden af).

Oprejsningsbevillinger

U 2024.1435 V - oprejsningsbevilling i forældremyndighedssag

Sagens baggrund var helt kort, at en dom fra Familieretten i Hjørring var anket af en advokat uden møderet for landsretten - og så skal anken afvises (U 2019.510 H).

Herefter blev sagen imidlertid spændende. Afgørelsen blev således anket på ny - nu efter den ordinære ankefrist men inden for fristen på 1 år, hvor landsretten kan meddele anketilladelse, jf. retsplejelovens § 372, stk. 2, 5. pkt. Og det var præcis, hvad Vestre Landsret gjorde.

Den almindelige linje er, som illustreret ved U 2016.1868 H, at advokatfejl ikke i sig selv kan begrunde oprejsningsbevilling. Men under henvisning til, at sagen var en forældremyndighedssag, hvor der »efter praksis [udvises] tilbageholdenhed med at tillægge advokatfejl skadevirkning for klienten«, fandt landsretten grundlag for at fravige dette udgangspunkt.

Afgørelsen ligner lidt TFA 2021.104/2 V, om hvilken jeg tidligere har skrevet, at Vestre Landsret (måske) har lagt en lidt mere imødekomende tilgang til genoprejsningsbevillinger i forældremyndighedssager end Østre Landsret (TfA 2019.128/2 Ø og TfA 2017.44 Ø). Linjen i Viborg har en vis støtte ved Højesteret i form af TfA 2001.81/1 H (der dog absolut ikke bør tages til indtægt for, at alle advokatfejl undskyldes, bare sagen er familieretlig). (Der kan som supplerende eksempel på, at sagens genstand er tillagt afgørende betydning ved Højesteret, henvises til U 2010.3008 H om afslag på familiesammenføring).

(Sidder man og spørger sig selv, hvorfor samme sætning ikke kunne begrunde, at den oprindelige anke blev admitteret, må svaret efter min opfattelse være følgende: En sag kan kun ankes af en advokat med møderet, og landsretten kunne således ikke - hvor gerne man end ville - admittere den første sag. Det var først, da sagen senere blev anket af en advokat (L), at anken principielt kunne admitteres, og således først på dette tidspunkt, landsretten i retsplejeloven havde en skønsmæssig ramme for at udvise imødekommenhed).

U 2024.1273 Ø - oprejsningsbevilling i sag om søgsmålsfrist i indfødsretsloven

Vi napper endnu en oprejsningsbevillingssag, denne gang i forbindelse med en lovhjemlet søgsmålsfrist.

Indfødsretslovens § 8 F foreskriver - som mange andre love - at sag om prøvelse af en administrativ afgørelse skal anlægges inden 4 uger. Det gjorde sagsøger ikke.

Landsrettens flertal fandt imidlertid, at fristoverskridelsen havde været undskyldelig, og tillod derfor sagen (det må ved læsning af dommen haves for øje, at der - som citeret i byrettens dom - er særskilte bidrag i forarbejderne til indfødsretsloven om forståelsen af begrebet »undskyldelige forhold« i netop denne sagstype, og at der - som udtrykkeligt fremhævet af mindretallet - er tale om en prøvelsesret af en rettighed, som berører både grundloven og Danmarks internationale forpligtelser).

Sagsomkostninger, retsafgift og fri proces

FM 2023.168 - sagens værdi (er det krav, sagsøger faktisk har indtalt)

En sagsøger, som mente at have et krav på 75 mio. kr., nedlagde fuldbyrdelsespåstand om (begrænsede sit krav til) 5 mio. kr.

Sagens værdi til brug for beregning af retsafgift var derfor 5 mio. kr. (doh!)

Afgørelsen vedrørte konkret retsafgiftslovens § 3, stk. 1, men det er som bekendt samme værdi, der skal lægges til grund ved udmåling af sagsomkostninger. Og det er i øvrigt helt rimeligt.

En part kan have mange gode grunde til at begrænse sit krav (herunder bl.a. ønsket om at begrænse den økonomiske risiko).

Gør man det - i en situation, hvor det fulde krav kunne være indtalt - sørger dommens retskraft for, at det yderligere krav ikke senere kan indtales (se lærebøgernes afsnit om »udstyknings« eller læs eventuelt U 2010.1431 H).

Og omvendt - vælger man undervejs i sagen at hæve sit krav, forfalder ved påstandsendringen en yderligere retsafgift (og sagens værdi til brug for beregningen af omkostninger stiger tilsvarende).

Der er altså ingen, der bliver snydt her.

(Byretten havde gjort sig grundige tanker om sagens reelle værdi. Sådanne overvejelser er utvivlsomt relevante, hvis en part - berettiget - nedlægger en anerkendelsespåstand. Her må retten tilstræbe at vurdere, hvad værdien af denne anerkendelse er. Men når påstanden er en fuldbyrdelsespåstand, er den deri indeholdte begrænsning retligt bindende, og der er derfor ingen grund til, at retten af egen drift lægger oven på beløbet).

U 2024.xxxx V - Vestre Landsrets kendelse af 22. december 2023 - sagsomkostninger til biintervenient

Sag BS-56647/2023

Et sjældent eksempel på tilkendelse af sagsomkostninger til en biintervenient, som derfor tåler en lidt grundig gengivelse af faktum.

Sagen var en arbejdsskadesag - der altid føres mellem enten skadelidte eller skadevolder (arbejdsgiver) og Ankestyrelsen, og altså ikke mellem de direkte parter.

(Her kan det i parentes bemærkes, da afgørelsen efter min opfattelse har betydning for analysen, at Højesteret i U 2011.2002 H om et editionspålæg har udtalt, at Ankestyrelsens afgørelse i en arbejdsskadesag »reelt« er en afgørelse mellem skadelidte og arbejdsgiveren, og at Ankestyrelsen i en sag anlagt af arbejdsgiveren derfor i relation til en editionsbegæring »måtte identificeres med [skadelidte]«.

I samme parentes vil jeg nævne FM 2022.127 Ø, som også er omtalt i Almanakken 2023. I den sag havde arbejdsgiveren hævet sagen efter at have indgået forlig direkte med skadelidte. Selvom Ankestyrelsen herved *formelt* havde vundet retssagen, fandt landsretten, at ingen af parterne skulle betale omkostninger til hinanden.

Som skrevet i 2023 viser den afgørelse efter min opfattelse de sagsomkostningsmæssige konsekvenser af, at Ankestyrelsen og den ikke-deltagende part processuelt i vidt omfang må identificeres.

Nuvel. Tilbage til sagen).

Under sagen biintervenierede skadelidte (der som berørt af sagens udfald ret oplagt opfylder betingelserne herfor, jf. også forudsætningsvist U 2024.257 H), hvorefter skadelidtes advokat - ifølge landsrettens begrundelse - udførte et reelt og betydningsfuldt arbejde, herunder i forbindelse med sagens forelæggelse for Retslægerådet (hvad man godt kan forstå. Det er jo skadelidte, der har den direkte interesse i sagen).

Netop kombinationen af *styrken* af biintervenientens interesse og det udførte arbejde var nok til at overbevise landsretten om, at der skulle udmåles omkostninger.

Det kan man kun have sympati for (som man vel kan læse i min lange parentes mener jeg, at man processuelt i almindelighed bør opfatte skadelidte/arbejdsgiver som den reelle part).

FM 2023.214 - sagsomkostninger i isoleret bevisoptagelse

Der går ikke mange måneder uden en dom med denne overskrift...

I afgørelsen fra januar havde tvisten drejet sig om et muligt værditab på en ejendom (kravet må vel forstås som et nabo-retligt krav for gener), og skønsforretningen havde haft til formål at værdiansætte tabet - af en ejendomsmægler opgjort til mellem 150.000 og 500.000 kr.

Byretten tilkendte herefter rekvirenten sagsomkostninger - erklæringen havde jo dokumenteret et tab, hvilket spørgsmål var genstanden for skønsforretningen - og det tiltrådte landsretten.

Afgørelsen følger en velkendt linje. Indsigelsen fra de indstævnte vedrørte nemlig det retlige grundlag for et krav (at den naboretlige tålegrænse ikke var overskredet).

Den isolerede bevisoptagelse handlede imidlertid ikke om dette juridiske argument, og da det ikke kunne udelukkes, at rekvirenterne kunne rejse et krav, var indsigelsen ikke nok til at fritage indstævnte fra at betale omkostninger.

(Formuleringen »det retlige grundlag« er hentet fra U 2017 B s. 407 ff. Når man læser denne artikel og den tilknyttede praksis er det værd at holde sig for øje, at den centrale forskel er mellem »forhold, der søges belyst ved skønsforretningen« og »andre indsigelser«.

F.eks. er forældelse en indsigelse mod det retlige grundlag - faktisk typeeksemplet i artiklen - men man kan jo godt forestille sig et syn og skøn, hvor skønsmanden skal hjælpe med at klarlægge, hvornår fysiske mangler ved et hus viste sig, og hvor skønsforretningen altså vedrører det faktiske grundlag for forældelsesvurderingen. Her vil retten utvivlsomt skulle forholde sig til, om skønserklæringen understøtter et argument om suspension og altså foretage en vis prøvelse af den juridiske indsigelse.

Det er derfor rammende, når artiklen - for nu at citere præcist - taler om »et retligt grundlag i øvrigt«; og altså bortset fra de i den isolerede bevisoptagelse behandlede uenigheder).

Sagen indeholder i øvrigt yderligere en interessant præmis, som handler om noget helt andet. Omkostningsafgørelsen var truffet i en retsbog dateret den 27. juni 2023, som imidlertid først var publiceret den 29. juni 2023 (og i øvrigt uden parterne var orienteret om afsigelsen). Kæren, som var indgivet den 12. juli 2023, var derfor rettidig.

FM 2023.213 - sagsomkostninger ved adcitation i isoleret bevisoptagelse

Vi fortsætter inden for samme bestemmelse men med en sag om et helt andet spørgsmål; nemlig *i hvilke partsrelationer, der kan udmåles omkostninger.*

I månedens afgørelse opstod spørgsmålet, fordi den skønsindstævnte havde adciteret en række øvrige parter, hvoraf den ene stillede egne spørgsmål til skønsmanden.

Da skønsforretningen gik rekvirentens vej (og i konsekvens heraf gik imod både skønsindstævnte og de adciterede), ønskede skønsindstævnte at opnå dækning for de ham pålagte omkostninger til rekvirenten fra de adcitationsindstævnte.

(Altså på papiret en konstruktion vi kender fra den almindelige proces, hvor spørgsmålet undertiden har været rejst, om omkostninger kan »flyde« op eller ned i en adcitationskæde. Svaret herpå er vist nok ret entydigt. Omkostninger kan *alene* pålægges i de direkte partsforhold (U 2005.2677 Ø), og der kan i den sammenhæng *som udgangspunkt* ikke tages højde for, om den vindende part måtte have udgifter til omkostninger til andre parter, jf. U 2006.2052 H og som eksempel på den snævre undtagelse hertil U 2019.2639 H, hvor sagsøger blev pålagt at betale omkostninger, som (tillige) dækkede sagsøgtens udgifter til adciterede).

Sagen er efter min opfattelse vanskeligere end som så.

Argumentet fra den skønsindstævnte var ikke (i hvert fald ikke direkte), at den adciterede skulle *friholde* indstævnte (et argument, der jo også typisk fremføres som led i et ønske om at få beløbet *oveni* tilkendte omkostninger). I stedet var argumentet, at den adciterede skulle *pålægges at betale omkostninger, fordi skønserklæringen helt overvejende havde identificeret fejl i den adciteredes arbejde.*

Det smager jo lidt af et helt almindeligt argument om, at den tabende part skal betale omkostninger (og set i forholdet mellem en adcitant og en adciteret plejer vi jo at behandle førstnævnte som enhver anden sagsøger og sidstnævnte som en sagsøgt - hvilket man i hvert fald i et tilfælde har overført til § 343, nemlig i U 2010.1248 Ø om § 343, stk. 2, der fandt anvendelse på indstævnte, der i relationen til en skønsindstævnt blev betragtet som »rekvirent«).

Kendelsen giver ikke grundlag for en nuanceret stillingtagen til skønserklæringen (og landsrettens præmisser gør det ikke klart, hvad der reelt har været udslagsgivende). Men hvis erklæringen faktisk påviste væsentlige fejl i arbejde udført af den skønadciterede, ville jeg selv rent intuitivt have udmålt helt sædvanlige omkostninger til »den vindende part« i dette partsforhold.

U 2024.1333 Ø - håndteringen af udenretlige inddrivelsesomkostninger

Der skulle ikke ske fradrag af udenretlige inddrivelsesomkostninger ved fastsættelse af sagsomkostninger efter retsplejelovens § 316, idet »sagens genstand [oversteg] 50.000 kr., og [sagsøgte havde] bestridt kravet, således at [sagsøger] ikke har haft mulighed for at lade sig repræsentere af det autoriserede inkassobureau...«.

Begrundelsen kender vi fra FM 2022.49 og FM 2022.11 (begge fra Vestre Landsret).

(Det kan i parentes bemærkes, at Østre Landsrets kendelse i U 2023.2513 Ø, hvor sagsgenstanden havde været under 50.000 kr., og hvor beløbet *ikke* blev fradraget, er tilladt indbragt for Højesteret. Vi får derfor måske snart nye præmisser på området til supplerings af U 2021.2631 H).

FM 2023.183 - udgifter til ekstrakt skulle ikke honoreres særskilt

Landsretten fandt - med henvisning til formuleringen i notatet om Landsretspræsidenternes vejledende takster om, at taksterne indeholder udgifter til ekstrakt og materialesamling - ikke, at der var grundlag for at træffe afgørelse om særskilt (supplerende) godtgørelse for udgifter til ekstrakt.

(Og skriver mellem linjerne, at eventuelle ekstraordinært store udgifter hertil vil kunne indgå i vurderingen af, hvor i takstspændet, omkostningerne udmåles).

U 2024.xxxx H - Højesterets dom af 26. januar 2024 - påstand om tilbagebetaling af omkostninger (og omkostninger i en sag med stor værdi)

Sag BS-35722/2023

Vi går videre til de domme fra Højesteret, der ikke isoleret vedrører civilprocesretlige spørgsmål, men i hvilke jeg har fundet en »sagsomkostningsvinkel«.

Den første er med for lige at gentage en sætning, jeg har skrevet nogle gange (og hyppigere, efterhånden som jeg i mit arbejde med nyhedsbreve har måtte erkende, at der virkelig er noget at komme efter her...).

I en sag om Realdanias mulige skattefradrag havde Skatteministeriet - som tabte i landsretten - nedlagt påstand om tilbagebetaling af sagsomkostninger (og derfor sikret sig rentegrundlag).

Højesteret stadfæstede landsrettens dom, og tilbagebetalingskravet blev derfor ikke aktuelt. Men jeg noterer mig alligevel, at påstanden blev admitteret (og at vi *igen* kan se, at

man ved de centrale statslige myndigheder er opmærksomme på/gode til at sikre sig den økonomiske fordel, der ligger i at betale pålagte omkostninger til en betalingsdygtig modpart. I den konkrete sag indebar det jo også, at Skatteministeriet slap for renter af landsretsomkostningerne).

Også Højesterets omkostningsudmåling vil jeg nævne. Ikke analysere, men nævne - den er et eksempel på udmåling i sager med *meget store værdier*.

Højesteret tilkendte - som landsretten - 800.000 kr. Det er ikke muligt af dommen at læse, præcis hvordan man landede på dette beløb. Af landsrettens dom fremgår, at Realdania nedlagde påstand om nedsættelse af den skattepligtige indkomst med over 600.000.000 kr. for en årrække - og som sagen er beskrevet antager jeg, at påstanden tillige ville have værdi for fremtidige år. Anvendes retsafgiftslovens princip for løbende ydelser var værdien heraf en (yderligere) nedsættelse af den skattepligtige indkomst med ca. 600.000.000 kr. Da tvisten vedrørte skattegrundlaget, er sagens værdi naturligvis lavere, men det er åbenbart, at vi var oppe i ganske store beløb.

(Landsrettens begrundelse kan jeg lige citere, også fordi de to instanser valgte samme beløb:

»Landsretten har ved fastsættelsen af beløbet til dækning af udgifter til advokatbistand på den ene side lagt vægt på sagens betydelige værdi og på den anden side sagens meget begrænsede omfang, hovedforhandlingens varighed og sagens karakter«).

U 2024.xxxx H - Højesterets dom af 17. januar 2024 - sagsomkostninger ophævet

Sag BS-16129/2023

I en sag om prøvelse af en afgørelse truffet af Jernbanenævnet fandt Højesteret, at der havde været hjemmel for nævnets afgørelse.

På trods heraf - og under henvisning til »klarhederne i Jernbanenævnets afgørelse [...] og til sagens forløb ...« - ophævede Højesteret sagens omkostninger (vi må altså være i § 312, stk. 3, der bl.a. - men nok undtagelsesvist - kan anvendes, når den ene part i særlig grad har givet anledning til sagen).

U 2024.xxxx H - Højesterets dom af 16. januar 2024 - sagsomkostninger ophævet

Sag Bs- 18386/2023 og BS-18652/2023

Den materielle tvist var mellem to danske kommuner og den grønlandske Kommuneqarfiik Sermersooq, og sagens hoved-

spørgsmål var, om reglerne om mellemkommunal refusion kunne anvendes til at rejse krav over for en grønlandsk kommune (det mente Højesteret ikke).

Højesteret ophævede sagens omkostninger under henvisning til »sagernes principielle karakter og udfald« (også her er vi i § 312, stk. 3, men i bestemmelsens »andet ben«, hvor vi også finder f.eks. U 2023.307 H og U 2024.889 H).

FM 2023.173 (TfA 2023.430) - (ikke) fri proces

Videre til sagerne om fri proces, der alle kan beskrives kort.

I den første sag fandt landsretten det åbenbart, at en far ikke kunne få medhold i en forældremyndighedssag. Farens begæring om fri proces blev derfor afvist.

FM 2023.167 - indtægtsgrundlaget for fri proces

Landsretten fandt, at der ved opgørelsen af indtægtsgrundlaget til brug for behandling af en ansøgning om fri proces i et ægtefælleskifte ikke skulle indregnes ægtefællens indtægter.

FM 2023.166 - om retsplejelovens 332

Vi slutter emnet med en sag om retsplejelovens § 332.

En ægtefælle, der havde haft fri proces, modtog ved bodelingen et betydeligt beløb. Landsretten fandt på denne baggrund, at det kunne pålægges ægtefællen delvist at erstatte statskassens udgifter i sagen.

Afgørelsen er et typetilfælde på bestemmelsens anvendelse, hvad de i kendelsen citerede forarbejder også viser. Nu er den nævnt og kan af de interesserede advokater lægges i bunken.

Øvrige spørgsmål

U 2024.1351 V - telefonisk forkyndelse (retsplejelovens § 156 a)

Sagen er en straffesag, men forkyndelsesreglerne er de samme, så jeg nævner den kort her.

Da tiltalte var udrejst (flere år tidligere) til UAE uden opgivelse af en adresse i landet, havde han ikke »kendt bopæl eller opholdssted i udlandet«. Sagen var derfor ikke omfattet af § 158 (brevforkyndelse til danskere med kendt bopæl i udlandet), og den skete telefonforkyndelse var derfor berettiget.

(Det er i øvrigt interessant, at landsretten ved vurderingen af forkyndelsens indhold lagde afgørende vægt på oplysningerne i telefonforkyndelsesformularen. Det kan altså godt betale sig at udfylde formularen korrekt).

U 2024.xxxx Ø - Østre Landsrets kendelse af 14. december 2023 - forkyndelse for vidnes advokat

Sag B-661-23

Landsretten fandt, at det havde været berettiget, at vidneforkyndelse var sket for vidnets advokat jf. retsplejelovens § 161 - og der var derfor hjemmel til at politifremstille vidnet.

Afgørelsen er ikke helt uinteressant. Retsplejelovens § 161 vedrører direkte *partens* advokat, men landsretten fandt, at bestemmelsen udtrykte et almindeligt princip om, at advokater er både bemyndigede og legitimerede til at modtage forkyndelse på vegne af deres klienter.

Samme resultatet er antaget i U 2012.2821 Ø, hvortil landsretten direkte henviser.

(Præmissen ses vist nok første gang i U 2011.1894 Ø (FM 2011.62), hvor advokaten imidlertid repræsenterede skyldneren i en fogedsag. Det ligner mere repræsentationen af en part i en retssag. Se tilsvarende FM 2017.52 med henvisning til (yderligere) en utrykt afgørelse fra Østre Landsret. Også i U 2012.2821 Ø brugte landsretten samme formulering - men det var som led i begrundelsen for ikke at imødekomme et synspunkt om, at partens advokat konkret ikke havde den i § 161 beskrevne bemyndigelse).

Der er mig bekendt ikke trykt praksis fra Vestre Landsret (U 2011.1182 V er svært at placere, men vedrører under alle omstændigheder - som U 2011.1894 Ø - en skyldners advokat) eller Højesteret.

Både resultat og begrundelse fremstår umiddelbart besnærende, men resultatet er vel ikke fuldstændig oplagt.

I forhold til *parternes* advokat udtrykker § 161 en del af det, der ofte kaldes advokatens procesfuldmagt. Samme fuldmagt har advokater, der repræsenterer andre brugere (for nu at anvende den nyeste terminologi i retsplejeloven) ikke nødvendigvis, og det er derfor ikke problemfrit at overføre regler om partsadvokaternes bemyndigelse til andre advokater, der i sagens natur må formodes at have en mindre vidtgående bemyndigelse (de er jo netop ikke antaget til at føre en sag, jf. tilsvarende U 2020 B s. 137 ff., afsnit 6).

Jeg hælder af rent pragmatiske grunde til samme resultatet som Østre Landsret, men juristen i mig er i tvivl. Derfor gad jeg også godt høre Højesterets take på dette emne.

FM 2023.184 - forkyndelse ved brev i hoveddør

Januar var åbenbart temamåned for forkyndelse.

I den tredje afgørelse om emnet fandt Vestre Landsret, at der under de konkrete omstændigheder var sket lovlig forkyndelse (af et betalingspåkrav) efter retsplejelovens § 157, stk. 1, nr. 1, ved, at påkravet var forkyndt af stævningsmand, der havde sat brevet i dørspærken.

Den lidt atypiske fremgangsmåde skyldtes - hvad der næppe er helt usædvanligt - at skyldneren absolut ikke ønskede at modtage brevet. Efter det oplyste observerede stævningsmanden i 15 minutter, at skyldneren gik rundt i huset og ignorerede stævningsmandens gentagne bank på døren.

(Afgørelsen flugter vel med U 2003.2646 Ø, hvor stævningsmanden under lignende omstændigheder havde forkyndt gennem en lukket dør. Praksis er på dette punkt pragmatisk: Det afgørende er, om det kan lægges til grund som åbenbart, at den pågældende efter aktivt at have hindret ordinær brevforkyndelse faktisk er gjort bekendt med det forkyndte dokument).

(Som afslutning på dette lille tema vil jeg nævne, at der med FM 2023.191 er kommet en ny afgørelse om beviset for, at et af retten fremsendt Quickbrev er kommet frem, og i FM 2023.189 er nyt om påkravsbreve sendt af en udlejer).

FM 2023.152 - dokumentationskravet i retsplejelovens § 265, stk. 3

Vi slutter nyhedsbrevet med en kort omtale af en sag om retsplejelovens § 265, stk. 3.

Som jeg forstår gengivelsen (resuméet og landsrettens præmisser synes at have omvendt fortegn på nogle af partsbetegnelserne) var en skyldner i en fogedsag mødt ved en fuldmægtig, der nægtede at legitimere sig, men i øvrigt gennem redegørelse for skyldnerens forhold demonstrerede indsigt i sagen.

Landsretten fandt - da der ikke stilles formkrav i § 265, stk. 3 - ikke grundlag for at tilsidesætte fogedrettens vurdering af, at den fremmødte havde fuldmagt.

Publicerede afgørelser

I januar har Ugeskriftet, Fuldmægtigen og de øvrige tidsskrifter trykt følgende afgørelser, der er omtalt i mit nyhedsbrev for december samt tidligere nyhedsbreve som angivet:

- U 2024.746 H - sagsomkostninger i Bech-Bruun sagen
- U 2024.856 H - sagsomkostninger og EU-ret
- U 2024.880 H (TfA 2024.84/2 H) - Højesterets dom af 30. november 2023 - sagsomkostninger i sag om 15 %-reglen (§ 312, stk. 3)
- U 2024.889 H - sagsomkostninger i Copydan-sag (retsplejelovens § 312, stk. 3)
- U 2024.1114 H - sagsomkostninger i sambehandlede sager
- U 2024.1318 H - sagsomkostninger ved isoleret bevisoptagelse
- U 2024.1353 H - om retsplejelovens § 226
- FM 2023.160 (U 2024.535 V, TfA 2024.535 V) - Ældre Sagens retlige interesse i sag med udspring i foreningens skabelon
- FM 2023.169 (U 2023.5289 V, T:BB 2023.1072) - sagkyndig erklæring fremlagt i forbindelse med syn og skøn (september 2023)
- FM 2023.178 og FM 2023.185 (U 2024.188 Ø) - om retsafgiftslovens § 38 (oktober 2023)
- FM 2023.170 (U 2023.5322 V) - retshåndhævelsesdirektivet i isoleret bevisoptagelse (september 2023)
- FM 2023.171 (U 2023.5313 V) - fremlæggelse af fotos til brug for syn og skøn (september 2023)
- FM 2023.174 (U 2023.5169 V) - sagsomkostninger efter isoleret bevisoptagelse (september 2023)
- FM 2023.175 (U 2024.352 V) - om retsplejelovens § 389 a (november 2023)
- FM 2023.177 (U 2024.163 Ø) - forbrugerbegrebet og retsplejelovens § 245 (november 2023)
- FM 2023.181 (U 2024.169 Ø) - ikke grundlag for genoptagelse på ny (november 2023)
- FM 2023.219 (U 2024.528 V) - om retsplejelovens § 389 a (november 2023)

Hvortil kommer, at Højesteret i januar har udgivet sin årsberetning for 2024.

Og så vil jeg slutte med, for den fuldstændigheds skyld, at nævne fire højesteretsdomme, som ikke svang sig op til en selvstændig omtale.

For det første er der i Højesterets domme af 30. januar 2024 og 23. januar 2024 to eksempler - vel typeeksemplerne - på mandatarforhold i situationer omfattet af den udtrykkelige regel i retsplejelovens § 124, stk. 3. Intet nyt eller spændende heri; ingen uenighed eller afgørelse; men vi tager eksemplet med.

For det andet fremgår det af Højesteret dom af 24. januar 2024, at hhv. Kommunernes Landsforening og Dansk Industri havde biintervenieret til fordel for hver af de to parter i en principiel tvist mellem en kommune og en virksomhed. Det virker jo meget rimeligt.

Skal man være helt grundig var der også en biintervention i Højesterets dom af 16. januar 2024, hvor Kommunernes Landsforening havde biintervenieret til fordel for to danske kommuner i en mellemkommunal tvist med Kommuneqarfik Sermersooq. Dommen er omtalt ovenfor under sagsomkostninger - og så har vi vist også det hele med.

*Kristian Torp
E, kto@holst-law.com
T, +45 8934 1162
M, +45 3010 2223*